

УРОЧИСТОСТІ З НАГОДИ ЮВІЛЕЇВ

На засіданні вченої ради ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України від 12 грудня 2017 року щирі вітання колег з нагоди 85-річчя приймала провідний етномузиколог України, доктор мистецтвознавства, член-кореспондент Академії мистецтв України, професор Софія Йосипівна Грица.

У вітальному слові директор Інституту академік Ганна Скрипник окреслила науковий і творчий спадок ювілярки, її досягнення в царині історії і теорії української музичної фольклористики. «Беззаперечними є успіхи Софії Грици, — сказала вона, — в опануванні проблем соціології музичного фольклору, питань музичної регіоналістики. Її ґрунтовні

аналітичні дослідження про Філарета Колесу увінчалися упорядкуванням чотиритомного видання його спадщини. Значущою є заслуга Софії Йосипівни з підготовки унікального видання корпусу українських народних дум. Надзвичайно поважна її роль як вмілого й талановитого популяризатора народної творчості — не одне покоління українців “виросло”

С. Грица

Фольклорний гурт «Божичі»

Директор ІМФЕ Г. Скрипник вітає С. Грицу

А. Калениченко

Л. Єфремова

М. Хай

Учасники та гості урочистостей

І. Романюк

на її радіопередачах “Золоті ключі”, “Дзвонкова криниця”, “Перлини душі народної” та ін. Важко переоцінити внесок С. Грици в сучасну етномузикологію. Список її праць — монографій, збірників, окремих статей до тематичних наукових збірників, у періодичних, енциклопедичних та довідкових виданнях — включає сотні назв».

З привітаннями на урочистостях виступив доктор мистецтвознавства **Михайло Хай**. Він виклав суть парадигматичного методу, ґрунтовно досліджений С. Грицею: «Структурно-типологічна метода Грици — це не тільки мелічна парадигма (тобто інтонаційна), це не тільки метроритмічна (тобто та, що включає і

ритміку вірша), це не тільки ритмічна парадигма самої музики, а це і ладова, і темпова, і агігічна. Тобто, йдеться про горизонталь мелодії і про вертикаль її не тільки в ладовому, акордовому, а також і в тембровому, і у виконавському аспектах. Я переконаний, що за цією методикою, яка вже зараз набирає обертів, майбутнє, вона піддається розвитку».

Зі щирими і проникливими словами до Софії Йосипівни звернулася фольклористка **Валентина Пономаренко**, котра ще в студентські роки, працюючи в Музичному товаристві, була дотична до організації радіоконкурсу «Золоті ключі», що його вела С. Грица. Вона розповіла, що підтримку й допомогу

В. Пономаренко

О. Поріцька

О. Немкович

Виступ Т. Компаніченка

видатної фольклористки відчувала впродовж багатьох років, коли організувала концерти автентичних виконавців циклу «Вечори для творчої молоді», співаючи у знаному в Україні й за її межами фольклорному гурті «Древо», під час організації семінарів для керівників фольклорних ансамблів. В. Пономаренко переповіла про цікаву й плідну співпрацю із С. Грицею у справі видання книг «Будь здорова, землеце», збірки «Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського».

Привітати ювілярку приїхала з Тернополя її учениця **Ірина Романюк**, науковим керівником дисертаційної роботи якої була С. Грица. Вона сказала: «Я приїхала, щоб висловити Вам слова шани і вдячності. Хочеться згадати 2002 рік, коли я здавала вступні екзамени в ас-

пірантуру ІМФЕ, які приймали Микола Костьович Дмитренко і Анатолій Іванович Іваницький. Я стала студенткою стаціонару і Бог послав мене в руки Софії Йосипівни. Можна дійсно багато згадувати про наші щирі розмови. Мене завжди мотивувала шляхетність, інтелігентність та висока ерудованість шановної Софії Грици. Вона порадила мені взятися за дослідження теми, яка була її дітищем: «Українські думи. Ритмомелодична організація українських дум у взаємозв'язку із словом». І 22 грудня 2012 року в цьому залі відбувся захист моєї дисертації, завершилася наша спільна із Софією Йосипівною робота, з якою ми вийшли на фінішну пряму. Я, звичайно, за це їй дуже вдячна. Зараз я працюю викладачем Тернопільського музичного училища. І засвідчую всій громадськості, що студенти цього

закладу, безперечно, ознайомлені з теоретичними засадами праць Софії Йосипівни, тобто знають і про парадигматичні моделі, і про модус мислення середовища, яким я їх показую на прикладі щорічних експедицій селами Тернопільської області. До моїх слів приєднується ще Ваш учень — доктор мистецтвознавства Олег Стефанович Смоляк, який, на жаль, не зміг прийти. Зичу шановній Софії Йосипівні міцного здоров'я, подальших творчих натхнень, нехай Ваше життя буде мажорним!».

Завідувач відділу музикознавства та етномузикології кандидат мистецтвознавства **Анатолій Калениченко** звернувся до ювілярки з такими словами: «Я пишаюся тим, що багато років працював поруч із Софією Йосипівною — етномузикологом світового рівня. Коли вона вводить у науковий обіг якісь поняття, то робить це не для красивого слівця. Так було, наприклад, і з поняттям “музична парадигма”. Я пам'ятаю, як консультувався з цього приводу із Софією Йосипівною (вона була взагалі безвідмовна до консультацій). Так само корисні поради вона давала і щодо терміна “молодіжна масова музична культура”. Загалом ми всі переконані, що С. Грица має прогресивні і свіжі погляди. Це — мудрість разом з молодим прогресивним мисленням. Можливо, не всі знають, що свого часу наша сьогоднішня ювілярка писала музику. Крім того, вона блискучий музикознавець, про що свідчить її монографія про Лесю Дичко. Бажаю Вам, як кажуть у народі, з роси і води, а ще многая-многая літа!».

Свої привітання висловила доктор мистецтвознавства **Лідія Корній**: «Дорога Софіє Йосипівно! Ви мені дуже рідна людина, яка допомагала торувати стежку в моє професійне життя. Коли, викладаючи історію української музики в Київській консерваторії, я постала перед потребою розробляти новий курс, то насамперед я звернулася до Ваших книг, з якими рекомендувала працювати й студентам. Я хочу сказати, що трошки заздрю музичним фольклористам, адже в них є ґрунт — у них є Філарет Колесса, Климент Квітка, Софія Грица».

Взявши слово для виступу, доктор мистецтвознавства **Олена Немкович** сказала: «Я ніколи офіційно не навчалася у Софії Грици, але багато в чому орієнтувалася на її праці, вчилася на цих працях. Повертаючись до сьогоднішнього дня, хочу зауважити, що Софія Йосипівна є членом нашої спеціалізованої вченої ради, і що всі ті позитивні відгуки, які лунають на адресу ради, пов'язані з такими особистостями, як наша сьогоднішня шановна ювілярка. Вона одна з перших, хто задає високий рівень нашої спецради. Софія Йосипівна є однією з тих колосальних особистостей, завдяки яким наука рухається вперед. Адже вона володіє інтуїцією, має художнє, образне мислення та водночас має глибоке наукове мислення. А це, здавалося б, абсолютно протилежні й несумісні речі, але бути справжнім мистецтвознавцем — це значить поєднувати непоєднані якості. Якраз Софія Йосипівна — взірєць, як можна сполучати ці якості».

Доктор філологічних наук **Людмила Єфремова** подякувала С. Грици за її плідну працю на теренах збиральницької експедиційної роботи і подарувала їй книгу «Народні пісні Київщини», де містяться записи ювілярки, зібрані на Чорнобильщині. Доктор філологічних наук **Оксана Микитенко**, поздоровляючи С. Грицу, переказала вітання на її адресу від колег з Росії, Польщі, Білорусії, Болгарії та Сербії. Зі словами вдячності й любові до ювілярки, з наголосом на її справжній вихованчій талант матері виступила кандидат історичних наук **Ольга Поріцька** — донька Софії Грици.

Піснями та грою на народних музичних інструментах привітали Софію Грицу кобзар Тарас Компаніченко (пісня Григорія Сковороди «Ангели, знижайтеся»), фольклорний гурт «Божичі» (народний кант «Птичка-невеличка»), Ярослава Гаркаленко (мелодія до гуцульського танка «Аркан»).

Софія Грица висловила всім присутнім щиро подяку за привітання, що пролунали на її адресу. Завершилися урочистості виконанням прославної пісні «Многая літа».

19 грудня 2017 року на засіданні вченої ради колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського привітав з 80-літтям відомого вченого, доктора мистецтвознавства, головного наукового співробітника відділу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтв Олександра Семеновича Найдена.

Олександр Найден працює в Інституті з 1979 року, пройшовши шлях від молодшого наукового співробітника до головного та захистивши кандидатську (1985) і докторську (1997) дисертації. До ґрунтовних наукових здобутків О. Найдена належать глибокі теоретичні напрацювання, зокрема розробка

культурологічного, філософсько-мистецтвознавчого, кроскультурного методу дослідження фольклору (вербального та іконографічного), що дозволяє визначити природу національних архетипів та характер конструктивного дизайну народних артефактів. Одним з важливих наукових досягнень О. Найдена є розробка

О. Найден

О. Найден

Н. Стішова

Г. Бондаренко

Учасники та гості урочистостей

З наукового життя колективу Інституту мистецтвознавства,
фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України

теорії входження фігуративного мистецтва (ікона, народна картина) в «орнаментальний» інтер'єр сільської хати — за традицією ієрархічно-сакральний. Синтезу орнаментального й фігуративного мистецтв, архітектури, матеріально-предметних утворень і живопису присвячено багато праць О. Найдена, насамперед монографії «Орнамент українського народного розпису. Витоки, традиції, еволюція», «Українська народна ікона Середньої Наддніпрянщини» та «Українська народна картина. Поетика. Семантика. Космологія», а також праці, присвячені творчості К. Білокур, К. Малевича, М. Приймаченко, Г. Собачко, Х. Міро, О. Архипенка, П. Пікассо, Я. Бацуци.

О. Найден активно публікує наукові розвідки, статті, есеї, рецензії в багатьох наукових збірниках, журналах, щорічниках і кварталниках України, Росії, Чехії, Хорватії, Франції. Загалом ним було видано близько 1000 публікацій, серед яких наукових — понад 150. Він є автором 11 індивідуальних (одна з них у співавторстві) монографій, серед яких такі вагомі праці, як: «Українська народна іграшка. Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості», «Образ воїна в українському фольклорі. Семантичні та образні аспекти», «Українська народна лялька», «Народна картина "Ангел стереже дітей"», «Народна ікона Середньої Наддніпрянщини в контексті селянського культурного простору», «Марія Приймаченко. Орнамент простору і простір орнаменту», «Квітка на комині. Настінні розписи Уманщини першої половини ХХ ст. Історія. Семантика. Образи» (у співавторстві), «Парадокс української ляльки. Українська народна лялька у світлі кроскультурних паралелей та аналогій. Обрядові функції. Конструктивний дизайн» та ін. Пластичні мистецтва в їх органічному синтезі досліджені в монографіях О. Найдена «Українська народна іграшка. Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості» та «Українська народна лялька». У цих монографіях вивче-

но й проаналізовано пластичні фігуративно-образні та орнаментально-образні особливості української народної ляльки всіх регіонів, іграшок з глини, дерева та інших матеріалів, виявлено їх фольклорно-міфологічні витоки, образні архетипи. У монографії «Образ воїна в українському фольклорі. Семантичні та образні аспекти» проаналізовано вплив давньої обрядової субстанції на фольклорно-міфологічну образність ікони «Юрій Змієборець», картин «Козак Мамай» та «Козак і дівчина біля криниці».

Наукові праці О. Найдена позначені багатьма відкриттями і значимістю ідей, сміливістю думок, оригінальністю форм подання матеріалу. Про його високий науковий рейтинг свідчать посилання із цитуваннями у фахових виданнях України, США, Хорватії, Російської Федерації, Білорусі та інших країн.

Суспільне визнання діяльності дослідника полягає в присудженні йому Національної премії імені Тараса Шевченка за монографію «Українська народна ікона Середньої Наддніпрянщини в контексті селянського культурного простору» (2010) і премії НАН України ім. Філарета Колесси за монографію «Українська народна іграшка. Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості» (2005).

О. Найден — високопрофесійний, авторитетний та відомий учений, ґрунтовний фахівець у царинах мистецтвознавства й культурології, знаний дослідник в Україні та за її межами, доробок якого є вагомим внеском у розвиток мистецтвознавчої та культурологічної науки України, що дає підстави Інституту клопотатися перед Президією НАН України про висунення його кандидатури на заміщення вакансії члена-кореспондента НАН України Національної академії наук України зі спеціальності «Народознавство» по Відділенню літератури, мови та мистецтвознавства НАН України.

Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України щиро вітає свого колегу з ювілеєм і зичить многії та щасливії літа!

На одному із засідань вченої ради ІМФЕ ім. М. Т. Рильського із 75-літнім ювілеєм колеги привітали знану дослідницю, доктора мистецтвознавства, професора, провідного фахівця в галузі музикознавства, історії української музичної культури, джерелознавства, медієвістики Лідію Пилипівну Корній.

Шановна ювілярка з 2004-го до 2006 року працювала в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України на посаді провідного наукового співробітника відділу музикознавства, а з вересня 2017 року й донині обіймає посаду старшого наукового співробітника відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології нашого Інституту.

Наукові інтереси Лідії Корній охоплюють різні галузі музикознавства: музичне джерелознавство, текстологію, медієвістику, історію української музичної культури та стильові процеси, що в ній проявляються (середньовіччя, бароко, класицизм, романтизм), зв'язки української музичної культури VI–VIII ст. з іншими слов'янськими (болгарською, польською, російською, білоруською) культурами.

З-під пера вченої вийшли у світ ґрунтовні монографії, а саме: «Історія української музики від найдавніших часів до початку XX ст. (програма-конспект і методичні матеріали для музичних вузів України)» (Київ, 1993);

«Українська шкільна драма і духовна музика XVII – першої половини XVIII от.» (Київ, 1993); «Болгарський наспів з рукописних ото

лінійних Ірмолоїв України» (у співавторстві; Київ, 1998); «Музичний архів М. Д. Леонтовича. Каталог» (у співавторстві; Київ, 1999); «Історія української музики: у 3-х частинах» (Київ; Харків; Нью-Йорк, 1996, 1998, 2001); «Історія української музичної культури» (у співавторстві; Київ, 2011); «Українська музична культура: Погляд крізь віки» (у співавторстві; Київ, 2014). Л. Корній — авторка розділу «Музична культура в Україні» в третьому томі п'ятитомника «Історія української культури» (Київ, 2003), а також численних статей у науковій періодиці.

Викладаючи в Національній музичній академії ім. П. І. Чайковського, дослідниця розробила авторський курс «Історія української музики», у якому вперше історію української музичної культури розглянуто за стилями епох і в соціально-історичному та загальнокультурному контекстах, а також курс «Му-

зично-історичне джерелознавство». На основі цих курсів видано підручник «Історія української музики» в трьох частинах для музичних вишів України. Готується до друку монографія Л. Корній «Джерелознавство історії української музичної культури від найдавніших часів до епохи бароко». Учена підготувала до друку, здійснила наукову редакцію, написала вступну статтю й коментарі до «Нарису історії української музики» А. Ольховського (Київ, 2003).

Л. Корній — учасниця Міжнародних з'їздів славистів (Македонія, 2008 р.; Білорусь, 2013 р.), Міжнародних конгресів українців (Київ, Одеса, Харків, Донецьк) та декількох Міжнародних конгресів білорусистів (Мінськ), а також різних міжнародних наукових конференцій.

У «золоту осінь» свого життя Лідія Пилипівна входить з оптимізмом, сповнена нових творчих задумів.

З роси й води Вам, дорога ювілярко!

